

 Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)

(/)
HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

 (/)

> Kunst - Arkitektur - Haver - Design - Mode (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)
> Provokunst

Provokunst

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 212

Del artikel:

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.>

u=[https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst)

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/kunst-arkitektur-haver-

design-mode/provokunst)

([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=)

status=. Aktiviteten kan ses

på [https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst)

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst)

[5-5/kunst-arkitektur-haver-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst)

[design-mode/provokunst\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst)

in

([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

[mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

[5-5/kunst-arkitektur-haver-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

[design-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

[mode/provokunst&title=\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/provokunst&title=)

Niels Frid-Nielsen

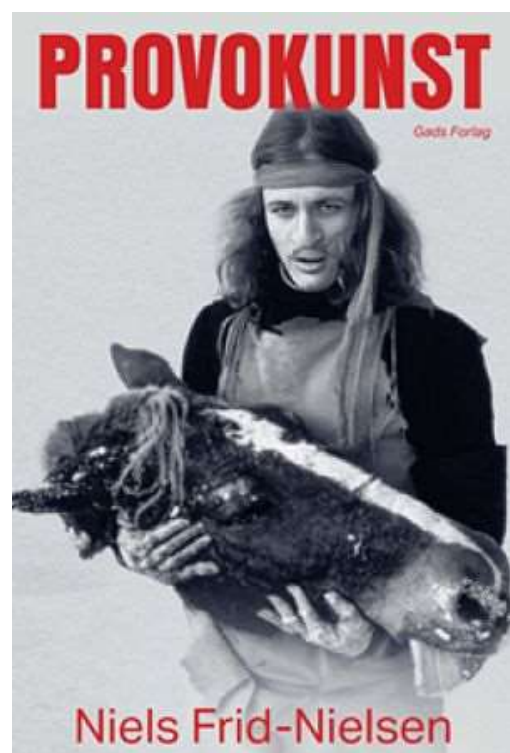
Provokunst

Gads forlag. 268sider. 299,95 kr.

Af Ida Munk

Bogens undertitel er 'Fra hesteofring til skamstøtte' (gemt lidt væk på kolofonsiden). Forfatteren er kulturkommentator og forfatter.

Forfatteren vil med denne bog "...skrive en kulturhistorisk dokumentation af dansk kunst, der har provokeret, udfordret og overskredet grænser siden 1920'erne." (s. 15). Han vil vise: "...hvordan kunst kan påvirke samfundet, og hvordan provokunsten har udvidet ytringsfrihedens grænser herhjemme." (s. 14) Det må siges at være ambitiøse mål. Emnet indsnævres for så vidt til alene at være 'provokunst', som er bogens titel. I afsnittet "Hvad skal vi med provokunst? besvares spørgsmålet om, hvad provokunsten gør ved os med følgende: "Den inspirerer til at tage kreative, spøjse og alternative virkemidler i brug i

samfundsdebatten..... man kan ligefrem sige, at provokationer er en god måde at holde demokratiet levende på.”(s. 247) Og mere generelt s. 240: ” Jeg tror, at den provokerende kunst påvirker det omgivende samfund, så vi bliver mere tolerante over for udfordringer, mindre autoritetstro over for pingerne på parnasset og måske også mere kritiske over for de medier, der med sans for spektakulære sensationer formidler tidens provokationer og kontroverser til os.”

Forfatteren arbejder gennem bogen med at definere, hvad provo-kunst er. Bogens forside er det kendte foto fra 1970 af Bjørn Nørgaard med det afhuggede hestehoved, hvorved man naturligvis associerer denne aktion, hesteofringen, med bogens titel. Men forfatteren skriver ikke desto mindre, at ”Blandt andre Esben Weile Kjær og Bjørn Nørgaard har svært ved at forbinde sig selv med begrebet ”provokunst”. (s. 15) Bjørn Nørgaard citeres for at sige i et interview med forfatteren:” Jeg har aldrig lavet noget, der skulle provokere”. (s. 29) Men til gengæld udtaler kunstneren også: ”Kunstværkets opgave er hele tiden at flytte vores opfattelse af verden.” Hermed nærmer forfatteren sig nok kernen i det, han søger, når han bruger ordet ’provokunst’.

Forfatteren opsøger også forbindelsen mellem kunst og provokation i Ole Grünbaums forskellige skrifter om provo'er og provokation og når frem til tiden, hvor mediet blev til budskabet, idet ”de nye medier ændrede vores verdensbillede” (s.40).

Herefter følger et kapitel med titlen ’100 års provokationer’ inddelt i to afsnit: ’Provokunstens historie. En skitse’ (s. 44-52), som meget kortfattet kommer rundt om avantgardebegrebet i Tyskland omkring 1900, dadaismen, surrealismen, futurismen og M. Duchamp’s pissoirkumme, Picasso samt Jorn og ’Den folkelige provokunstner PH’ (s.53).

Inspirationen til at skrive bogen, der ”dokumenterer historien om den danske provokunst..” kom fra en DR P1 udsendelse i 2022, hvor Ugens Gæst var Jens Galschiøt ; det var paradokset, ”...at mens Galschiøt skabte international kontrovers med Skamstøtten i Hong Kong, ville ingen danske kunstmuseer røre ved hans værker med en ildtang.” Omtalen af denne inspiration fremgår af bogens ’Tak’ (s.251).

Bjørn Nørgaard og Jens Galschiøt optager en markant del af siderne i bogen. Modsætningen – mellem de to optager klart forfatteren: ”På mange måder står Bjørn Nørgaard og Jens Galschiøt måske for det samme i dansk kunst. Men Nørgaard er endt med kors og bånd og stjerner på – han er stort set repræsenteret på hvert eneste danske kunstmuseum, har dekoreret indgangen til Statens Museum for Kunst og skabt gobeliner til dronningen – mens Galschiøt ikke har solgt et eneste værk til et dansk museum.” (s.196).

I bogens interviews med de to (og andre) angives vel noget af forklaringen herpå. Således udtaler Mikkel Bogh, forsker og tidl. rektor for Kunstakademiet og direktør for SMK, om Bjørn Nørgaard, ”Han gjorde det sådan, at ikke bare værket, men også dokumentationen af værket blev en del af værket... har været en kæmpe inspiration for andre kunstnere og igangsættende for publikum....” ” Galschiøt derimod har aldrig opfundet noget som andre kunstnere har kunnet tage op og bygge videre på.” ” Der er et før og efter børsaktionen. Den kvindelige Kristus er kunst, der direkte og samtidig flygtigt og poetisk skaber et billede af pengenes magt i vores kultur.” (s. 232) Forfatteren selv er noget tilbageholdende med selv at konkludere på årsagen hertil.

Bogen kommer rundt om flere meget kendte navne som Jørgen Nash, Jens Jørgen Thorsen, Klaus Rifbjerg. Kunstnere eller ej: ”Om Galschiøt, Ibi – Pippi Ourup Hedegaard og Jens Haaning overhovedet er kunstnere, er ubesvarede spørgsmål. De to første mangler stadig anerkendelse som kunstnere, mens den tredje er anerkendt, men nok af nogle betragtet som plattenslager, efter han løb med pengene fra kunsten i Aalborg.” (s 241)

En anden slags aktør , der indgår i bogen, er de to ’provolærere’ Bo Dan Andersen og Søren Hansen. De er medtaget pga. deres udgivelse sammen med forfatteren og psykologen Jesper Jensen af Den lille røde bog for skoleelever i 1969. Men samlet om de to lærere siges så, at ”Provolærerne og provokunstnerne havde glæden ved provokationen til fælles, mens lærernes aktion var uden kunstnerisk ambition”. (s. 74) Hvorfor medtages de så i bogen, kunne man spørge. Forklaringen må så være, at ”Den lille røde bog for skoleelever sandsynligvis (min kursivering)(har) bidraget til demokratisering af folkeskolen..” (s. 75) Forfatteren tager sine forbehold her som ganske mange andre steder i bogen.

Julemandshæren indgår også i bogen om provokunst. Her stilles spørgsmålet: ” det er ikke urimeligt at spørge, om Julemandshæren er kunst eller tyveri. For Solvognen var det kunst. Eller rettere: teater.”(s. 91) Gennemgangen af denne aktion følges op af et interview med en af deltagerne i Solvognens teatergruppe, skuespilleren Britta Lillesøe, som bl.a. giver udtryk for, at indholdet og karakteren af deres aktioner nok så meget var et opgør med ”... venstrefløjens ofte røvkedelige og sure måde at kommunikere på.” (s. 98) Tilsyneladende var der behov for en kærlig og alvorlig provokation også der! Bogen gengiver nøje, hvordan juleaktionen i Magasin forløb, og hvordan den huskes bredt også i dag.

Bogen bygger bl.a. på samtaler, der indgår direkte i bogen, med ni kunstnere og (tidl.) museumsledere foretaget i 2023 og 2024: Bjørn Nørgaard, Jens Galschiøt, Britta Lillesøe, Firoozeh Bazrafkan, Simone Aaberg Kærn, Esben Weile Kjær og Julie Rokkjær Birch, Marie Nipper og Mikkel Bogh. Alle interessante vidnesbyrd

om, hvorledes de ser på (provo-)kunstens udvikling over årene. Desuden indgår to kapitler, som tidligere har været publiceret som kronikker i henh. Politiken og Kulturinformation: "Da Dan Turèll blev til Onkel Danny" og "Kunstneren er blevet sin egen reklamesøjle".

Samlet set giver bogen indtryk af, at det er ganske svært at definere, hvad provokunst er som arbejds mål og -redskab, idet afgrænsningen åbenbart er vanskelig vel også pga. visse kunstneres afstandtagen til at få den titel lagt over deres arbejde. Spørgsmålene hober sig op: Hvorfor har vi brug for begrebet provokunst; er det effekten på samfundet?, på/i kunsten? i nutiden?, i eftertiden, på hvem og hvor? Eller er det det aktuelt spektakulære?

Det interessante ved bogen er, at forfatteren gennem arbejdet med at gennemgå de danske elementer af provo-kunst, kommer rundt om en række personer og deres værker på en lettilgængelig måde, som kan vække minder hos ikke mindst forfatterens jævnaldrende.

[Historie-online.dk, den 9. oktober 2024]

SE RELATEREDE ARTIKLER

ARKITEKT HACK KAMPMANN

**DEN TIDLIGE KRISTNE
BILLEDVERDEN**

(<https://www.historie-online.dk/boger/arkitekt-hack-kampmann>)
(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/den-tidlige-kristne-billedverden>)

**PHILIP DE LANGE -
KØBENHAVNS STORE
BYGMESTER**

(<https://www.historie-online.dk/boger/philip-de-lange-koebenhavns-store-bygmester>)

Flammen og Citronen

Oktober 1944 blev voldsom for modstandsbevægelsen. Det lykkedes gestapo at ramme Holger Danske voldsomt indenfor blot en uge

(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/80-aret-for-danmarks-befrielse/flammen-og-citronen>)

